

De kerk waaiert uit van 7 naar 11 m, van de entree naar de kerkzaal.

VERBORGEN

JUWEEL OP VELUWE

MENNORODE CONFERENTIECENTRUM ELSPEET

Ontwerp een kerk volgens de traditionele doopsgezinde principes, met duurzaamheid hoog in het vaandel, waarin de mens centraal staat en ruimte is voor ontmoeting en bezinning.

Het antwoord van architect Hugo de Clercq van FARO architecten is feilloos en fabuleus.

De voormalige doopsgezinde kerk op het terrein van Mennorode Conferentiecentrum voldeed niet meer aan de hedendaagse eisen en werd de laatste jaren vooral gebruikt voor workshops en seminars. Het was tijd voor een alternatief, maar niet alleen voor de doopsgezinden uit de omgeving van Elspeet. Het nieuwe gebouw moest een sobere en pure ontmoetingsruimte worden waar

iedereen de hele dag terecht kan om even tot zichzelf te komen, voor rust, meditatie of gebed. Daarbij was het van belang dat het kerkje, in de breedste zin van het woord, duurzaam zou worden gebouwd. Maar dat is ook niet zo verwonderlijk, in aanmerking nemend dat duurzaamheid altijd een voorname rol heeft gespeeld bij doopsgezinden.

FOTO'S: I SEE FOR YOU/FOLLM PHOTOGRAPHY HAARLEM

Kinderhoekje bij de entree.

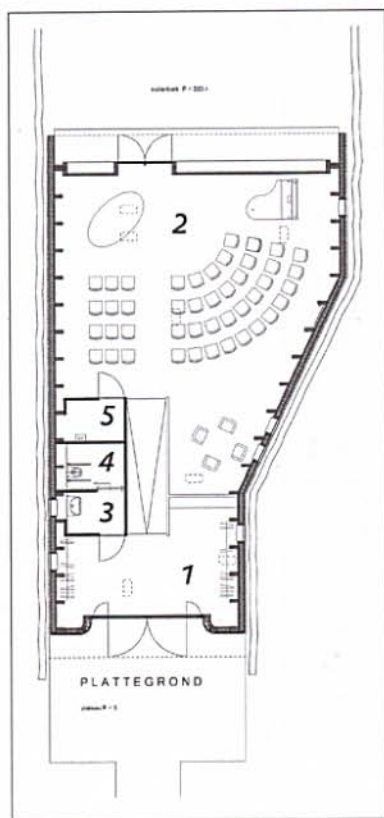
Schuilkerken van weleer De niet-alledaagse opdracht van St. Broederschapshuis Commissie Elspeet greep De Clercq aan om het bijzondere ontwerp te baseren op de schuilkerken van weleer. Dergelijke kerken kwamen in zwang tijdens de 16e eeuw, toen godsdienstvrijheid vooral was weggelegd voor de calvinistisch georiënteerde kerk. Want al was de Gouden Eeuw een tolerante tijd, van echte verdraagzaamheid van de kant van calvinisten jegens andere gezindten was weinig sprake. Daarom zochten katholieken, remonstranten, lutheranen en doopsgezinden hun toevlucht in schuilkerken, die van buiten niet als kerkgebouw te herkennen waren. De eerste doopsgezinden - ook wel bekend als mennonieten, vernoemd naar Menno Simons, oprichter van de Broederschap - kwamen bij elkaar op plaatsen in het bos, in gebouwen die doorgaans het uiterlijk van een schuur hadden en daardoor ook wel schuurkerken werden genoemd.

Open karakter Met deze gebouwen in het achterhoofd ontwierp FARO architecten voor de locatie op het terrein van Mennorode Conferentiecentrum een kerkje waarin soberheid, duurzaamheid en de mens op unieke wijze samenkomen. Ontdaan van alle opsmuk verrees een geheel eigentijds houten gebouw, dat helemaal in zijn

omgeving lijkt op te gaan. Het kerkje kreeg de toepasselijke naam De Luwte mee, vanwege zijn open karakter op een beschutte plek. De kerk heeft een oppervlak van circa 150 m² en is totaal 7 m hoog en 17 m diep. Liefst 18 spanten van gelamineerd Europees vuren (FSC-gecertificeerd) zorgen voor de stabiliteit. Deze elementen staan op een h.o.h.-afstand van circa 1 m, hebben dezelfde dimensionering (120 x 300 mm; de afmeting van de grootste overspanning) en blijven in het zicht. Ze zijn met spantvoeten verankerd aan de fundering.

Moderne interpretatie In de plattegrond is een verbreding aangebracht, zodat de entree overgaat in een ruime kerkzaal met glazen achterpui. 'De kerk waaiert aan de westkant als het ware uit. Van 7 meter op zijn smalst naar 11 meter op het breedste gedeelte,' vertelt De Clercq. 'Een knik in het dak- en gevelvlak vormt de overgang.' Toch had deze verbreding nog wel wat voeten in aarde; het ontwerp was namelijk te ingewikkeld om seriematige elementen toe te passen. Er werden maar liefst 180 tekeningen gebruikt om de maatvoering goed te krijgen.

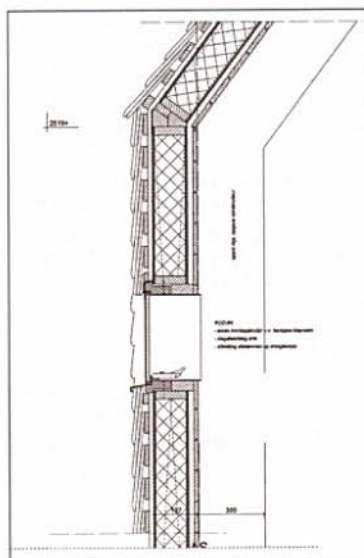
Een technische uitdaging, maar het resultaat mag gezien worden. 'Juist door variatie in de spanten aan te brengen, hebben we een moderne interpretatie gegeven van de geschiedenis. Het is een beleving op zich. Ieder spant heeft

Plattegrond. Legenda.

- 1. Entree
- 2. Zaal
- 3. Voorruimte
- 4. Toilet
- 5. Berging

TEKENINGEN: FARO ARCHITECTEN ZUTPHEN

Detail gevel-dak.

Bezonnenheid in het bos.

18 spanten van gelamineerd Europees vuren (FSC-gecertificeerd) zorgen voor de stabiliteit.

een bepaalde helling en verschilt daarmee van zijn voorganger. We hebben het principe van de spant overdreven en beeldbepalend doorgevoerd, waardoor een relatief sober gebouw een speelse uitstraling heeft gekregen.'

Tweedehands vuren Het hele kerkje bestaat uit 100% duurzaam geproduceerd hout, op de vloer na. Deze is van beton met daarop hardstenen tegels. Maar ook hier is rekening gehouden met het milieu; om de vloer zoveel mogelijk CO₂-neutraal te realiseren, is betongranulaat aan het beton toegevoegd. De binnenwanden zijn deels van kruislaaghout en deels van tweedehands vuren vloerdelen, afkomstig van een klooster in Noord-Brabant. Deze zijn onbewerkt, enkel grof geschaafd. De vloerdelen zijn horizontaal op elkaar gestapeld in de ruimte tussen de spanten en de isolatiedozen. Omdat de bevestiging precies achter de spanten valt, is deze aan het oog onttrokken. De circa 2 cm brede spleten tussen de vuren delen verbeteren plaatselijk de akoestiek.

Het dak wordt gesierd door driedubbel gedekte shingles van Frans robinia uit de omgeving van Limoges. 'De shingles komen uit snoeibossen waardoor geen nieuwe aanplant nodig is. Daarbij is het een vette houtsoort die nauwelijks gevoelig is voor houtrot en volgens de Fransen minstens 200 jaar meegaat.' Het valt in duurzaamheidsklasse 1-2. Tussen de bedekking en de spanten zitten - naast een waterkerende dampopen folie - op maat gemaakte OSB-dooconstructies met Isovlas-dekens.

Hert of zwijn De voorpui bestaat uit twee delen; het bovenste glazen gedeelte ligt een meter terug ten opzichte van het dak en is uitgevoerd als roostergevel. Lamellen van Frans eiken houden hier het binnendringende zonlicht tegen. In het onderste glazen gedeelte - de entree - bevinden zich taatsdeuren. De terugliggende achterpui (vliesgevel) is opgebouwd uit een staal-in-hout geïntegreerde constructie met daarin grote glazen elementen van 1 m breed met verschillende hoogtes. 'Aan de binnenkant zijn glazen "vinnen" aangebracht die de winddruk en trekbelasting opvangen. De gekleurde folie op de vinnen zorgt voor een prachtige lichtinval.' De grote glazen naar buiten slaande deuren bieden een

schitterend uitzicht op het bos. Tegelijkertijd wordt een directe verbinding met buiten gecreëerd. En als het weer het toelaat, kan in de openlucht worden gekerkt. Dankzij de grote raampartijen lijken binnen en buiten naadloos in elkaar over te lopen; heel soms worden de doopsgezinden zelfs verrast door een vriendelijk bezoek van een hert of zwijn...

Duurzaamheid Duurzaamheid loopt als een rode draad door het hele gebouw heen. Want ook de installaties zijn duurzaam uitgevoerd. 'Zo wordt de energie nu nog opgewekt uit afvalgas. Dat raakt echter op en binnen afzienbare tijd wordt overgegaan op een systeem van warmte-koudeopslag. Menorode gaat dan zelf de benodigde energie leveren.'

MODERNE INTERPRETATIE VAN VIJFHONDERD JAAR OUD GEBEDSHUIS

Hugo de Clerq is met recht trots op de schuurkerk die zijn bureau heeft mogen ontwerpen. 'Ons architectenbureau is een groot pleitbezorger van duurzaamheid. Met het kerkje in Elspeet hebben wij de unieke kans gekregen een prachtig duurzaam gebouw te realiseren waarbij we, kijkend naar het verleden, onze eigentijdse visie hebben vertaald naar de toekomst. Het zal in de loop der tijd alleen maar mooier worden. Op een schitterende locatie kunnen bezoekers zich in alle stilte even terugtrekken. Ik vind het fantastisch dat wij hieraan onze bijdrage hebben kunnen leveren.'

Eigentijdse visie En dat het een pronkjuweel is, is alleszins duidelijk. De aparte stijl van het gebouw weerspiegelt het hedendaagse karakter, terwijl het tegelijkertijd een hommage is aan de vroegere schuurkerken. Eén geheel vormend met zijn omgeving, biedt De Luwte bezoekers precies waarvoor het gebouwd is: rust, stilte en ruimte voor bezinning. •

IRENE DE MURALT

Locatie: Apeldoornseweg 185, Elspeet (*menorode.nl*) **Opdrachtgever:** St. Broederschapshuis Commissie Elspeet
Ontwerp: FARO architecten Zutphen/Lisserbroek (*faro.nl*) **Constructeur:** Lünig Adviesbureau voor technische houtconstructies Doetinchem (*luning.nl*) **Aannemer:** Van Ouwendorp Bouwbedrijf Elspeet (*vanouwendorp.nl*)
Gelamineerd vuren: Heko Spanten Ede (*hekospannten.nl*) **Tweedehands vuren vloerdelen:** KOMU Vlaardingen (*komu.nl*) **Frans robinia shingles:** Pieter M. Maas Consultant France Haarlem **Kruislaaghout:** Enicon 's-Hertogenbosch (*enicon.nl*) **OSB:** Koninklijke Jongeneel Deventer (*jongeneel.nl*) **Frans eiken lamellen:** H. Huyskamp's Fijnhouthandel Zwolle (*huyskamps.nl*) **Bouwperiode:** September 2010 - juli 2011; oplevering: najaar 2011 **Bouwsom:** € 450.000,-